

Haastattelukaavake

1. Alkusanat

Pari- ja lähisuhdeväkivalta sekä erilaiset vainoamisrikokset ovat vakavia ongelmia, joiden pysäyttämiseksi saatetaan turvautua lähestymiskielloihin. Rikosoikeudelliset lähestymiskiellot langetetaan tuomarin toimesta. Lähestymiskiellon asettamisen jälkeen henkilö, jota vastaan se on asetettu, ei esimerkiksi saa enää ottaa yhtyettä lähestymiskiellon hakijaan tai tulla tietyille määritellyille alueelle tai tietyille etäisyydelle lähestymiskielloa hakeneesta henkilöstä. Tämän haastattelun tavoitteena on selvittää, miten nämä rikosoikeudelliset lähestymiskiellot toimivat käytännössä.

Tutkimusryhmässämme olemme erityisen kiinnostuneita Sinun kokemuksistasi liittyen rikosoikeudelliseen lähestymiskielloon ja prosessin, joka siihen johti. Miten Sinä esimerkiksi koit poliisien tai syyttäjän toiminnan? Oliko lähestymiskiello helppo saada vai kestäkö sen hakemisessa kauan? Kun lähestymiskiello oli määrätty, loppuivatko Sinuun kohdistuneet loukkaukset? Tämän haastattelun avulla halutaan parantaa rikosoikeudellisten lähestymiskiellojen toimivuutta ja kasvattaa pari- ja lähisuhdeväkivallan uhrien turvallisuutta.

Ennen haastattelun aloittamista haluan keskustella kanssasi vielä muutamasta asiasta:

- Ei ole oikeita ja vääriä vastauksia. Väliä on vain Sinun henkilökohtaisilla kokemuksillasi ja mielipiteelläsi.*
- Haastattelu kestää noin 1-1,5 h, mutta voit keskeyttää sen milloin tahansa (jos, esimerkiksi tunnet olosi epämukavaksi tai kysymykset ovat henkisesti raskaita)*
- Haastattelusi käsitellään anonymisti. Nimeäsi tai mitään tietoja, joista Sinut voisi tunnistaa, ei tulla mainitsemaan raportissa, jonka laadimme.*
- Luvallasi tämä haastattelu tullaan nauhoittamaan myöhemmän kirjallisen purun mahdollistamiseksi.*
- Kiitos vielä osallistumisestasi tähän haastatteluun!*

2. Taustatiedot

- 1) Minkä ikäinen olet?*
- 2) Mikä on työtilanteesi? Koko- /osa-aikaisesti töissä / työtön / opiskelija / eläkkeellä?*
- 3) Mikä on koulutuksesi? Peruskoulu / ammattikoulu / ammattikorkeakoulu / yliopisto?*
- 4) Mikä on äidinkielenesi? Onko suomen puhuminen Sinulle helppoa/vaikeaa?*
- 5) Onko Sinulla lapsia? Minkä ikäisiä he ovat?*
- 6) Asuvatko lapset kanssasi? Jos eivät, asuvatko he isällään tai jonkun muun kanssa? Jos jonkun muun kanssa, kenen?*
- 7) Oletko tällä hetkellä naimisissa tai avoliitossa?*
- 8) Sinulle on myönnetty lähestymiskiello. Asuitko yhdessä henkilön kanssa, jota vastaan sen sait ja/tai olitteko naimisissa? (Viitataan tästä lähin henkilöön nimellä ex-miehesi)*

- 9) *Minkä ikäinen ex-miehesi on?*
- 10) *Mikä on/oli ex-miehesi työtilanne? Koko- /osa-aikaisesti töissä / työtön / opiskelija / eläkkeellä?*
- 11) *Mikä on ex-miehesi koulutus? Peruskoulu / ammattikoulu / ammattikorkeakoulu / yliopisto?*
- 12) *Mikä on ex-miehesi äidinkieli? Onko suomen puhuminen hänelle helppoa/vaikeaa?*
- 13) *Onko ex-miehesi lastesi isä?*
- 14) *Oliko ex-miehelläsi aikaisemmin ollut ongelmia poliisin kanssa? Oliko hänellä rikosrekisteri? Jos oli, millaisista rikoksista/teoista oli kyse?*
- 15) *Onko/oliko ex-miehelläsi tai Sinulla huume- tai alkoholiongelmaa?*

3. Historia

Haluaisin saada kuvan siitä, millainen oli suhteesi ex-mieheesi ja millaista oli väkivalta, joka Sinuun kohdistui tuon suhteen aikana tai sen jälkeen.

- 16) *Milloin suhteenne alkoi ja miten kauan se kesti?*
- 17) *Milloin väkivalta tai vainoaminen alkoi? (Kuinka kauan olitte olleet ex-miehesi kanssa yhdessä/Kuinka kauan oli siitä kun erositte?)*
- 18) *Voisitko kuvailla ensimmäisen Sinuun kohdistuneen väkivallanteon, jonka muistat?*
- 19) *Minkälaista väkivaltaa koit?*
- a. *Löikö ex-miehesi Sinua tai käyttikö hän muuta fyysistä väkivaltaa?*
 - b. *Pyrkikö ex-miehesi kontrolloimaan Sinua jollakin tavoin? Voitko kuvailla, miten? (mustasukkaisuus, talous, perhe, ystävät)*
 - c. *Seurasiko tai vakoiliko hän Sinua? Soitteliko hän jatkuvasti ja yritti saada Sinuun yhteyden?*
 - d. *Haukkuiko tai solvasiko hän Sinua?*
 - e. *Käyttikö hän koskaan minkään tyyppistä seksuaalista väkivaltaa tai pakottamista?*
 - f. *Käyttikö hän muun tyyppistä väkivaltaa tai tekikö hän asioita, joista et pitänyt?*
- 20) *Osaatko arvioida, miten usein väkivaltaa esiintyi? Toistuiko se päivittäin/ viikoittain/ kuukausittain?*
- 21) *Jouduitko itse turvautumaan väkivaltaan tai fyysisiin keinoihin hyökkäysten aikana?*
- 22) *Muiden henkilöiden tietoisuus:*
- a. *Tiesivätkö muut ihmiset kohtaamastasi väkivallasta?*

- b. Puhuitko muille kohtaamastasi väkivallasta?
 - i. Jos puhuit, kenelle? Turvakodin työntekijöille/
soisaalityöntekijöille/uhripäivystykseen/hätäpuhelimeen/sukulaisille/
ystävälle/naapureille?

23) Aikana ennen kuin hait lähestymiskieltoa, soititko koskaan poliiseja avuksi?

- a. Jos soitit, kuinka usein?
- b. Jos soitit, miten poliisi reagoi?
- c. Jos et ollut, miksi?

24) Oliko poliisi pidättänyt ex-miehesi aikaisemmin väkivallantekoihin liittyen tai onko häntä vastaan nostettu rikosoikeudellinen syyte?

- a. Jos oli, kuinka usein?

25) Lukuun ottamatta soittoa poliisille ja lähestymiskiellon hakemista, ryhdyitkö joihinkin muihin toimiin väkivallan estämiseksi?

- a. Jos ryhdyit, mihin ja oliko siitä apua?
- b. Jos et, miksi et?

4. Tapahtuma, joka johti lähestymiskieltoon

26) Oliko tämä ensimmäinen kerta kuin hait lähestymiskieltoa? Oletko hakenut lähestymiskieltoa useamman kerran tämän jälkeen?

27) Oliko tämä ensimmäinen kerta kun ex-miestäsi vastaan asetettiin rikosoikeudellinen lähestymiskielto vai oliko häntä vastaan haettu/asetettu niitä aikaisemmin?

- a. Jos oli, kuinka monta?
- b. Jos ei, oliko häntä vastaan asetettu muunlaisia lähestymiskieltoja, esim. siviiliprosessissa tai kieltoa poistua asunnosta?

28) Kuka haki lähestymiskieltoa? Sinä/ sosiaalityöntekijä/ poliisi/ syyttäjä?

29) Jos hakijana olit Sinä itse, otitko ensin yhteyttä poliisiin vai etenitkö suoraan tuomioistuimeen?

Jos ex-miestäsi vastaan on asetettu useita rikosoikeudellisia lähestymiskieltoja, haastattelun loppu ajan voit keskittyä ainoastaan viimeiseen kertaan, jolloin häntä vastaan tällainen annettiin.

30) Voitko kuvailla tilannetta, joka johti lähestymiskiellon hakemiseen? Mitä tarkalleen ottaen tapahtui?

31) Oliko väkivalta tai vainoaminen, jota hän käytti, erilaista kuin aikaisemmin?

32) Soititko paikalle poliisin tai menitkö itse poliisiasemalle? Jos et, tekikö joku muu tämän?

33) Jos kyseessä oli ensimmäinen kerta kun soitit poliisin, mikä sai Sinut soittamaan tällä kertaa? Oliko väkivalta erilaista kuin aikaisemmin?

34) Mitä odotit poliisilta/tuomarilta tms.?

5. Prosessi, joka johti lähestymiskieltoon

Poliisin toiminta

- 35) Jos otit ensin yhteyttä poliisiin: Haluaisin ensin tietää, millä tavoin poliisi reagoi
- Kysyikö poliisi Sinulta, haluatko lähestymiskiellon? Kysyivätkö he esimerkiksi, toivoisitko, ettei ex-miehesi ottaisi Sinuun enää yhteyttä tai tulisi kadulle, jolla asut? Ilmaisitko itse, että haluaisit edellä mainitun kaltaisen kiellon?
 - Tuntuiko Sinusta, että he kuuntelivat Sinua?
 - Tuntuiko Sinusta, että he ottivat Sinut vakavasti?
 - Tuntuiko Sinusta, että he ymmärsivät Sinua?
 - Tuntuiko Sinusta, että he syyttivät Sinua tapahtuneesta väkivallasta tai vainosta?
 - Tuntuiko Sinusta, että he säälivät Sinua?
 - Saitko tarpeeksi tietoa siitä, mitä tapahtuisi seuraavaksi (prosessi)?
- 36) Oletko kaiken kaikkiaan tyytyväinen tapaan, jolla poliisi toimi? Jos et, miksi?
- 37) Millä tavalla poliisin toimintaa olisi voinut parantaa?
- 38) Pidätettiinkö ex-miehesi? Jos kyllä, kuinka pitkäksi aikaa?

Syyttäjä

Jos asiassasi oli mukana yleinen syyttäjä, voimme käydä läpi seuraavat kysymykset. Muussa tapauksessa voimme siirtyä seuraavaan osioon:

- 39) Kysyikö syyttäjä Sinulta, haluatko lähestymiskiellon? Kysyikö hän esimerkiksi, toivoisitko, ettei ex-miehesi ottaisi Sinuun enää yhteyttä tai tulisi kadulle, jolla asut? Ilmaisitko itse, että haluaisit edellä mainitun kaltaisen kiellon?
- 40) Millä tavalla syyttäjä suhtautui Sinuun?
- Tuntuiko Sinusta, että hän kuunteli Sinua?
 - Tuntuiko Sinusta, että hän otti Sinut vakavasti?
 - Tuntuiko Sinusta, että hän ymmärsi Sinua?
 - Tuntuiko Sinusta, että hän syyllisti Sinua tapahtuneesta väkivallasta tai vainoamisesta?
 - Tuntuiko Sinusta, että hän sääli Sinua?
 - Saitko tarpeeksi tietoa siitä, mitä tapahtuisi seuraavaksi (prosessissa)?
- 41) Oletko kaiken kaikkiaan tyytyväinen tapaan, jolla syyttäjä kohteli Sinua? Jos et, miksi?
- 42) Millä tavalla Syyttäjän toimintaa olisi voinut parantaa?

Liittyen tuomiota edeltävään vangitsemiseen tai väliaikaiseen lähestymiskieltoon

- 43) Oliko ex-miehesi pidätettynä ennen (lähestymiskieltoa koskevaa) tuomioistuinkäsittelyä?
- Jos häntä ei pidätetty osaatko kertoa, asetettiin joitakin ehtoja sille, että hän sai odottaa oikeudenkäyntiä vapaudessa? Mitkä olivat nämä ehdot? Saitko väliaikaisen lähestymiskiellon?
 - Saiko hän esim. ottaa Sinuun yhteyttä?
 - Kiellettiin häntä tulemasta kadulle, jolla asut?
 - Kiellettiin häntä seuraamasta Sinua?
 - Muita ehtoja (sähköinen seuranta)?

- 44) Kuinka kauan kesti ennen kuin asia käsiteltiin oikeudessa (aikaväli hakemuksen ja oikeudenkäynnin välillä)?
- 45) Soveltuivatko ehdot vain Sinuun vai suojasivatko ne myös muita henkilöitä, esim. lapsiasi tai perhettäsi?
- 46) Jos lähestymiskiello kattoi myös lapsesi, ilmenikö mitään ongelmia liittyen ex-miehesi tapaamisoikeuteen?
- 47) Auttoivatko nämä ehdot pysäyttämään väkivallan?
- 48) Tunsitko olosi turvatuksi näiden ehtojen voimassa ollessa?
- Jos tunsit, miksi?
 - Jos et tuntenut, miksi?
- 49) Millaisia muita ehtoja olisit kaivannut?
- 50) Miten ehtojen seuraamista valvottiin?
- Pitikö Sinun itse raportoida loukkauksista?
 - Pitikö poliisi ex-miestäsi silmällä? Jos piti, miten?

Tuomioistuin

- 51) Olitko paikalla tuomioistuimessa? Jos olit, haluaisin tietää tavasta, jolla tuomioistuin reagoi:
- Kysyikö tuomari Sinulta, haluatko lähestymiskiellon? Kysyikö hän esimerkiksi, toivoisitko, ettei ex-miehesi ottaisi Sinuun enää yhteyttä tai tulisi kadulle, jolla asut? Ilmaisitko itse, että haluaisit edellä mainitun kaltaisen kiellon?
 - Tuntuiko Sinusta, että Sinua kuunneltiin?
 - Tuntuiko Sinusta, että Sinut otettiin vakavasti?
 - Tuntuiko Sinusta, että Sinua ymmärrettiin?
 - Tuntuiko Sinusta, että Sinua syyllistettiin tapahtuneesta väkivallasta tai vainoamisesta?
 - Tuntuiko Sinusta, että Sinua säällittiin?
 - Saitko tarpeeksi tietoa siitä, mitä tapahtuisi seuraavaksi (prosessissa)?
- 52) Oletko kaiken kaikkiaan tyytyväinen tapaan, jolla tuomari kohteli Sinua? Jos et, miksi?
- 53) Millä tavalla tuomari toimintaa olisi voinut parantaa?

6. Lähestymiskiellon asettaminen

- 54) Mitä edellytyksiä lähestymiskiello ex-miehellesi asetti?
- Kiellettiinkö häntä liikkumasta kadulla, jolla asut tai muutoin naapurustossasi?
 - Kiellettiinkö häntä seuraamasta Sinua?
 - Muita edellytyksiä/ehtoja (sähköinen seuranta)?
- 55) Kuinka kauan ex-miehesi täytyi noudattaa näitä ehtoja?
- 56) Soveltuivatko ehdot vain Sinuun vai suojasivatko ne myös muita henkilöitä, esim. lapsiasi tai perhettäsi?

57) Jos lähestymiskiello kattoi myös yhteiset lapsenne, ilmenikö mitään ongelmia liittyen ex-miehesi tapaamisoikeuteen? Oliko lähestymiskiellossa annettu tapaamisoikeutta koskevia määräyksiä?

58) Tunsitko olosi suojatuksi?

59) Millaisia muita ehtoja olisit kaivannut?

60) Miten ehtojen seuraamista valvottiin?

a. Pitikö Sinun itse raportoida loukkauksista?

b. Pitikö poliisi ex-miestäsi silmällä? Jos piti, miten?

7. Lähestymiskiellon tehokkuus

Haluaisin kuulla ajasta, jolloin lähestymiskiello oli voimassa.

61) Noudattiko ex-miehesi lähestymiskiellon ehtoja?

62) Rikkoiko ex-miehesi ehtoja ja otti Sinuun edelleen yhteyttä?

a. Jos ei noudattanut, miten hän rikkoi niitä?

b. Jos ei noudattanut, miten usein ehtoja rikottiin?

c. Vaikuttiko lähestymiskiello väkivallan tai vainoamisen laatuun ja määrään?

i. Kasvoiko tai vähenikö koetun väkivallan määrä? (soittiko ex-miehesi esim. harvemmin?)

ii. Muuttuiko väkivallan tai vainoamisen muoto? (korvautuiko fyysinen väkivalta esim. uhkailulla?)

iii. Muuttuiko tilanne pahemmaksi/paremmaksi? Millä tavoin?

d. Jos ei noudattanut, kuinka pian lähestymiskiellon asettamisen jälkeen ex-miehesi rikkoi kieltoa?

e. Jos ei noudattanut, osaatko arvioida miksi?

f. Ilmoititko loukkauksista poliisille?

i. Jo et, miksi?

ii. Jos ilmoitit, oliko heidän vastauksensa tyydyttävä?

63) Otitko koskaan itse yhteyttä ex-mieheesi lähestymiskiellon voimassa ollessa?

a. Jos otit, miksi?

b. Jos otit, kuinka usein?

64) Oliko Sinulla ja ex-miehelläsi minkäänlaista kontaktia lähestymiskiellon voimassa ollessa (esim. kolmansien osapuolien välityksellä?)

65) Tunsitko olosi turvallisemmaksi lähestymiskiellon voimassa ollessa kuin aikaisemmin?

a. Jos et, miksi?

b. Jos tunsit, miksi?

c. Entä lähestymiskiellon lakattua olemasta voimassa?

66) Tunsitko olevasi enemmän oman turvallisuutesi hallinnassa lähestymiskiellon ollessa voimassa?

a. Jos et, miksi?

b. Jos kyllä, miksi?

c. Entä lähestymiskiellon lakattua olemasta voimassa?

67) Alkoiko väkivalta/vainoaminen uudestaan lähestymiskiellon lakattua olemasta voimassa?

8. Rikosoikeudenkäynti

Järjestettiinkö liittyen niihin tapahtumiin tai liitännäisiin tapahtumiin, jotka aiheuttivat lähestymiskiellon myös rikosoikeudenkäynti? Jos järjestettiin, vastaa seuraavan tuota prosessia koskeviin kysymyksiin:

68) Oliko ex-miehesi pidätettynä tai pidettiin häntä muuten poliisin huostassa ennen oikeudenkäynnin alkua? Jos pidettiin, kuinka kauan?

Syyttäjä

Jos asiassasi oli mukana yleinen syyttäjä, voimme käydä läpi seuraavat kysymykset. Muussa tapauksessa voimme siirtyä seuraavaan osioon:

69) Kysyikö syyttäjä Sinulta, haluatko lähestymiskiellon? Kysyikö hän esimerkiksi, toivoisitko, ettei ex-miehesi ottaisi Sinuun enää yhteyttä tai tulisi kadulle, jolla asut? Ilmaisitko itse, että haluaisit edellä mainitun kaltaisen kiellon?

70) Millä tavalla syyttäjä suhtautui Sinuun?

- a. Tuntuiko Sinusta, että hän kuunteli Sinua?
- b. Tuntuiko Sinusta, että hän otti Sinut vakavasti?
- c. Tuntuiko Sinusta, että hän ymmärsi Sinua?
- d. Tuntuiko Sinusta, että hän syyllisti Sinua tapahtuneesta väkivallasta tai vainoamisesta?
- e. Tuntuiko Sinusta, että hän sääli Sinua?
- f. Saitko tarpeeksi tietoa siitä, mitä tapahtuisi seuraavaksi (prosessissa)?

71) Oletko kaiken kaikkiaan tyytyväinen tapaan, jolla syyttäjä kohteli Sinua? Jos et, miksi?

72) Millä tavalla Syyttäjän toimintaa olisi voinut parantaa?

Tuomioistuin

73) Olit paikalla tuomioistuimessa kun lähestymiskiello myönnettiin, Jos olit, haluaisin tietää tavasta, jolla tuomioistuin reagoi:

- a. Kysyikö tuomari Sinulta, haluatko lähestymiskiellon? Kysyikö hän esimerkiksi, toivoisitko, ettei ex-miehesi ottaisi Sinuun enää yhteyttä tai tulisi kadulle, jolla asut? Ilmaisitko itse, että haluaisit edellä mainitun kaltaisen kiellon?
- b. Tuntuiko Sinusta, että Sinua kuunneltiin?
- c. Tuntuiko Sinusta, että Sinut otettiin vakavasti?
- d. Tuntuiko Sinusta, että Sinua ymmärrettiin?
- e. Tuntuiko Sinusta, että Sinua syyllistettiin tapahtuneesta väkivallasta tai vainoamisesta?
- f. Tuntuiko Sinusta, että Sinua säälittiin?
- g. Saitko tarpeeksi tietoa siitä, mitä tapahtuisi seuraavaksi (prosessissa)?

74) Oletko kaiken kaikkiaan tyytyväinen tapaan, jolla tuomari kohteli Sinua? Jos et, miksi?

75) Millä tavalla tuomari toimintaa olisi voinut parantaa?

76) Todettiin ex-miehesi syylliseksi ja tuomittiinko hänet?

- a. Langetettiin hänelle ehdollinen tai ehdoton vankilarangaistus/ sakkoja/ tai yhdistelmä vankilarangaistusta ja sakkoa/ vapautettiin hänet?
- b. Jos hän sai vankeusrangaistuksen, laitettiin se heti täytäntöön? Toisin sanoen, lähetettiin hänet vankilaan?
- c. Jos häntä ei tuomittu, miksi?

9. Katsaus menneeseen

77) Katsoessasi ajassa taaksepäin, sanoisitko, että sen prosessin kesto, jossa lähestymiskielto määrättiin, oli sopivan mittainen? Oliko se mielestäsi liian pitkä?

78) Katsoessasi ajassa taaksepäin, sanoisitko, että prosessi, joka johti lähestymiskiellon asettamiseen, oli helppo vai oliko se vaikea?

79) Katsoessasi ajassa taaksepäin, sanoisitko, että lähestymiskielto toimi Sinun tapauksessasi?

- a. Jos ei, miksi?

80) Mitä sen prosessin osista, joka johti lähestymiskiellon määräämiseen, pitäisit hyvinä?

81) Mitä sen prosessin osista, joka johti lähestymiskiellon määräämiseen, pitäisi kehittää?

82) Kaiken kaikkiaan, oletko tyytyväinen lähestymiskieltojärjestelmään?

- a. Miksi?

83) Muuttuiko ex-miehesi ja Sinun välinen suhde lähestymiskiellon seurauksena?

- a. Helpottiko se suhteenne päättämistä?
- b. Muuttuiko ex-miehesi vähemmän kontrolloivaksi tai vähemmän väkivaltaiseksi?

84) Onko jotain muuta, mitä haluaisit todeta lähestymiskieltoihin liittyen?